

کودتایی که فقط 75 هزار دلار هزینه داشت

کودتای 28 مرداد 1332 از خیانت های آمریکایی ها علیه مردم ایران بود که باعث بازگشت محمدرضا شاه به ایران و ادامه دیکتاتوری وی در سال های 1332 تا 1357 شد.

کودتای 28 مرداد 1332 از خیانت های آمریکایی ها علیه مردم ایران بود که باعث بازگشت محمدرضا شاه به ایران و ادامه دیکتاتوری وی در سال های 1332 تا 1357 شد.

مجله فارس پلاس؛ رضا آزاد؛ 28 مرداد 1332 یادآور کودتای آمریکایی-انگلیسی است که منجر به بازگشت محمدرضا پهلوی به حکومت شد. ماجرای کودتا به سه روز قبل بازمی گشت که محمدرضا دستور عزل مصدق را به نصیری داده بود، اما کودتا در 25 مرداد شکست خورد و شاه مجبور شد از کشور فرار کند و به ایتالیا برود. در نهایت در 28 مرداد و با کمک ارتش و نیروهای آمریکایی کودتا پیروز شد و سه روز بعد، شاه وارد ایران شد و دوره ای جدید از سرکوب در کشور شروع شد. در ادامه 10 فریم از روزهای کودتا را مرور خواهیم کرد.

کرمیت روزولت، رئیس اسبق «سیا» در خاورمیانه و مجری کودتای 28 مرداد، می گوید: کودتای ایران &rlm؛ نخستین عملیات مخفی علیه یک دولت خارجی بود که به وسیله «سیا» در ماه های آخر حکومت ترومن &rlm؛ تنظیم شده بود.

با اجرای این طرح موفقیت آمیز در ایران، که «سیا» آن را طرح «آژاکس» نامگذاری کرده بود، جان فاستر &rlm؛ دالس، وزیر خارجه دولت آیزنهاور، به حدی خشنود گردید که در نظر داشت نظیر کودتای ایران را در &rlm؛ کنگو، گواتمالا، اندونزی انجام دهد و در مصر نیز حکومت عبدالناصر را ساقط کند.

روزولت می گوید: «پرزیدنت آیزنهاور، از چگونگی عملیات مربوط به کودتا از آغاز تا پایان آن آگاه بود و &rlm؛ دستور اجرای کودتا، به وسیله دالس، وزیر امور خارجه، به برادرش آلن دالس، رئیس سابق «سیا» و &rlm؛ همچنین والتر بیدل اسمیت، معاون وزارت امور خارجه صادر شد. &rlm؛ من دستورات صریحی از این سه شخصیت برای اجرای این مأموریت دریافت کردم و انتخاب من برای &rlm؛ انجام این کار بدین دلیل بود که مدتی مهم ترین مقام را، از طرف «سیا» در خاورمیانه به عهده داشتم.»

سرلشکر فضل الله زاهدی فرماندهی کودتا در تهران را بر عهده داشت. وی از سوی محمدرضاشاه به عنوان نخست وزیر منصوب شده بود در روز ۲۸ مرداد با استقرار یگان های شورشی ارتش در خیابان های اصلی تهران حضور یافته و جماعتی از اوباش پایین شهر را به تظاهرات به نفع شاه واداشت که به کنترل شهر و مرکز رادیو انجامید. پس از آن زاهدی به مرکز رادیو رفت و خود را نخست وزیر کشور خواند.

روز 28 مرداد اوباش وفادار به محمدرضا شاه به سرکردگی شعبان جعفری (شعبون بی مخ) به خیابان ها آمده و با ضرب و شتم مردم و هواداران دولت مصدق، زمینه ورود شاه را به تهران فراهم آوردند. تصویر فوق شعبان بی مخ و دارو دسته اش را در جلوی منزل دکتر مصدق نشان می دهد.

شعبان جعفری پس از کودتا مورد تفقد فراوان شاه قرار گرفت. گفته می شود که جعفری بنا به پیشنهاد تیمسار زاهدی با شاه ملاقات کرد و زمینی برای تأسیس باشگاه ورزشی به وی اهدا شد. در این ملاقات، جعفری از شاه اجازه گرفت تا جمعیتی به نام جمعیت جوانان جانباز تشکیل دهد تا در مواقع ضروری از آنان استفاده شود. هزینه های باشگاه از دربار و اطرافیان شاه و ساواک تأمین می شد.

مهم ترین ابزار قدرت نمایی کودتاگران، رژه تانک ها در خیابان های تهران بود. از نوشته کرمیت روزولت چنین برمی آید که زاهدی، برخلاف آنچه بعداً گفتند و نوشتند، تا آخرین لحظه که کودتا به ثمر رسیده و مرکز فرستنده رادیو هم به تصرف مخالفان درآمده بود، در مخفیگاه خود در زیرزمین خانه یکی از اعضای سفارت امریکا مانده و جرأت بیرون آمدن نداشت.

هرچند بعدها مدعی شد که هنگام کودتا بر روی یک تانک، مشغول فرماندهی کودتا بوده است. کرمیت روزولت اقرار می کند که مبلغ یک میلیون دلار &rlm؛ آمریکایی، برای هزینه ایجاد بلوا و اغتشاش های خیابانی که 300 کشته به جای گذاشت و دولت ملی &rlm؛ مصدق را ساقط کرد، در اختیار داشته ولی فقط 75000 دلار آن را خرج کرده است.

&rlm؛ پس از کودتای 28 مرداد، زاهدی دستور داد که شعارهایی که در سطح شهر علیه آمریکایی نوشته شده، پاک شود و یکی از معروف ترین این شعارها، شعار «یانکی به خانه برگرد» بود که از دیوارهای سطح شهر پاک شد.

با بازگشت شاه، زاهدی درجه سپهبدی گرفت. او روابط با دولت انگلیس که در زمان مصدق قطع شده بود را از سر گرفت و مذكرات نفت را از ۲۲ فروردین ۱۳۳۳ با سرپرستی وزیر اقتصاد و دارایی، دکتر علی امینی آغاز کرد که منجر به کنسرسیوم نفتی و یا قرارداد امینی - پیچ گردید.

ثریا اسفندیاری، دومین همسر محمدرضاشاه، درباره نحوه رسیدن خبر کودتا به شاه در «رم» می گوید: در سالن غذاخوری هتل اکسلسیور مشغول خوردن ناهار بودیم. گزارشگر جوان آسوشیتدپرس به جانب ما آمد و با چهره ای پیروز و شاد، برگه کاغذی را به ما تسلیم کرد. روی کاغذ نوشته بود: «سقوط مصدق- گروه های سلطنتی تهران را کنترل می کنند- نخست وزیر زاهدی»

پس از بازگشت شاه به کشور در اول شهریور 1332، بیشترین استقبال از وی از سوی تیمساران ارتش صورت گرفت و از این تاریخ بود که ارتش به مهم ترین بازوی اداره کشور توسط محمدرضا تبدیل شد.